

УДК: 371.213.8

Зіновій МАЛАНЧУК,

*доктор технічних наук, професор,
директор Інституту післядипломної
освіти Національного університету
водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

Ніна КУШНІР,

*кандидат економічних наук, професор,
заступник директора Інституту
післядипломної освіти Національного
університету водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

Валерій СОРОКА,

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент, заступник директора
Інституту післядипломної освіти
Національного університету водного
господарства та
природокористування, м. Рівне*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Післядипломна освіта представляє собою окрему складову сучасної освітньої системи. Має особливості освітньо-професійних програм, навчальних планів, організації навчального процесу та документації, форм навчання. Повинна регулюватись спеціальними стандартами

Ключові слова: *перепідготовка, державні стандарти освіти, освітньо-професійні програми, навчальні плани*

Последипломное образование представляет собой отдельную составляющую современной образовательной системы. Имеет особенности образовательно-профессиональных программ, учебных планов, организации учебного процесса и документации, форм обучения. Должна регулироваться специальными стандартами

Ключевые слова: *переподготовка, государственные стандарты образования, образовательно-профессиональные программы, учебные планы*

Postgraduate education is a separate component of the modern education system. It has features educational and vocational programs, curricula, the educational process and documentation forms of learning. It should be governed by special standards.

Keywords: *retraining, the state education standards, the educational-professional*

programs, the learning plans.

Національний університет водного господарства та природокористування відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, має право проводити перепідготовку спеціалістів та магістрів за 12 галузями знань: 0305 “Економіка та підприємництво”, 0306 “Менеджмент і адміністрування”, 0401 “Природничі науки”, 0502 “Автоматика та управління”, 0503 “Розробка корисних копалин”, 0505 “Машинобудування та матеріалообробка”, 0506 “Енергетика та енергетичне машинобудування”, 0601 “Будівництво та архітектура”, 0701 “Транспорт і транспортна інфраструктура”, 0801 “Геодезія та землеустрій”, 0901 “Сільське господарство і лісництво”, 0902 “Рибне господарство та аквакультура”. Перепідготовка представляє собою отримання особою іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду. Особливістю навчання спеціалістів за другою вищою освітою є те, що перепідготовка не передбачає підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня особи та обмежується за новою спеціальністю освітньо-кваліфікаційним рівнем “спеціаліст”. Перепідготовка спеціалістів передбачає отримання особою додаткової кваліфікації у відповідності до державних стандартів підготовки спеціалістів кожної спеціальності. Для реалізації державних стандартів освіти навчальний заклад формує навчальні плани, які визначають зміст навчання та регламентують організацію навчального процесу за кожною спеціальністю, освітньо-кваліфікаційним рівнем, формою навчання. У плані навчального процесу навчальні дисципліни структуруються за статусом /нормативні або вибіркові/ та відповідними циклами підготовки: гуманітарної та соціально-економічної, математичної та природничо-наукової, професійної та практичної. Складність формування навчальних планів перепідготовки заключається в тому, що навчання здійснюється для осіб з різною базовою освітою, що потребує ретельного підходу до кожної особистості в процесі визначення рівня фундаментальної підготовки.

На сьогоднішній час розроблені та затверджені в установленому порядку освітньо-професійні програми перепідготовки лише для двох галузей знань – 0305 “Економіка та підприємництво” та 0306 “Менеджмент і адміністрування”, які дозволяють формувати навчальні плани перепідготовки з визначеними нормативними термінами незалежно від базової освіти конкретної особи. Тривалість перепідготовки становить 1 рік 8 місяців за денною і заочною формами навчання. Навчальні плани повністю реалізують державні стандарти для перепідготовки бакалаврів /якщо вони продовжують навчання за базовою освітою/, спеціалістів, магістрів та дозволяють отримати освітньо-кваліфікаційний рівень “спеціаліст” за спеціальностями “Фінанси”, “Облік і аудит”, “Економіка підприємства”, “Управління персоналом та економіка праці”, “Менеджмент організацій” та ін.

Для інших галузей знань затверджені в установленому порядку освітньо-професійні програми перепідготовки відсутні і для формування навчальних планів перепідготовки потребують використання освітньо-професійних програм підготовки. Обсяг, структура та рівень компетенцій студента, який проходить перепідготовку мають відповідати вимогам стандартів вищої освіти. При здобутті наступної освіти термін перепідготовки може бути скорочений відповідно до кількості кредитів навчальних дисциплін, які перезараховуються з додатка до диплома про попередню вищу освіту. Перезарахування дисциплін відбувається за умови ідентичності назви, обсягу та форми підсумкового контролю, якщо не має сумніву щодо змісту і рівня навчальної програми. Інші випадки потребують аналізу змісту програм навчальних дисциплін та відповідних рішень. У разі скорочення терміну перепідготовки розробляється індивідуальний навчальний план перепідготовки з індивідуальним терміном навчання для осіб з різною базовою освітою, або навіть з однаковою базовою освітою та різними роками випуску. Така ситуація ускладнює процес формування навчальних планів і організацію навчального процесу перепідготовки, призводить до збільшення термінів перепідготовки до 3...4 років, збільшує вартість навчання, не задовольняє потреби споживачів освітніх послуг.

Слід зауважити, що законодавством передбачено перепідготовку за денною, заочною, екстернатною формами навчання, а також їх поєднання. Враховуючи те, що екстернатна форма дозволяє певне скорочення термінів навчання, то в поєднанні або з денною, або з заочною формою навчання дозволяє формувати уніфіковані навчальні плани перепідготовки з нормативним терміном навчання в межах 2 років для осіб з різною базовою освітою. При цьому, за денною чи заочною формою студент зобов'язаний вивчити професійно-орієнтовані дисципліни освітньо-професійної програми підготовки, а екстерном – дисципліни гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки за якими є розбіжності у студента або за кількістю навчальних годин, або за формою контролю, або за назвою, а також окремі дисципліни самостійного вибору вищого навчального закладу та вільного вибору студента, які доповнюють чи розширюють професійно-орієнтовані дисципліни освітньо-професійної програми. Порівняльний аналіз змісту навчання за базовою і наступною освітою мають здійснювати експерти випускової кафедри відповідної спеціальності. Висновок експертів має стосуватись переліку дисциплін рекомендованих до перезарахування, переліку дисциплін, рекомендованих до вивчення за денною чи заочною формами навчання та екстерном. Висновок експертів затверджується завідувачем випускової кафедри.

Багаторічний досвід роботи в системі післядипломної освіти вказує, що контингент студентів перепідготовки утворюються з декількох особливих категорій: або особи, що мають значний практичний стаж роботи за обраною

професією, або викладачі, аспіранти і пошукачі наукових ступенів, що мають значну цілеспрямованість до самостійного навчання, або випускники вищих навчальних закладів не більше 2-х років, що мають сучасні теоретичні знання. Представники будь-якої з наведених категорій володіють достатнім потенціалом до засвоєння навчальних дисциплін та мають високу мотивацію до навчання за обраною спеціальністю.

Такий підхід дозволить об'єктивно формувати навчальні плани перепідготовки, максимально скоротити терміни навчання, мінімалізувати витрати на перепідготовку, дотриматись вимог державних стандартів.

Таким чином, за наведеним матеріалом можна зробити наступні висновки:

- перепідготовка спеціалістів повинна здійснюватись у відповідності до державних стандартів освіти кожної спеціальності;
- для реалізації державних стандартів освіти навчальний заклад повинен розробляти окремі навчальні плани перепідготовки спеціалістів;
- за окремими спеціальностями державні освітньо-професійні програми перепідготовки відсутні і навчальні плани перепідготовки повинні формуватись самостійно навчальним закладом у відповідності до державних стандартів підготовки;
- повна реалізація навчальних планів перепідготовки може здійснюватись поєднанням денної чи заочної форми навчання з екстернатом;
- екстерном повинні вивчатись дисципліни, визначені випусковою кафедрою за спеціальною процедурою;
- перепідготовка характеризується особливим контингентом студентів, здатним виконувати підвищене навчальне навантаження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали Всеукраїнських науково-методичних конференцій “Проблеми безперервної освіти в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України”, “Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи”.
2. Методичні рекомендації щодо розробки навчальних планів і програм для перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з числа безробітних.
3. Рекомендації щодо розроблення навчальних планів.
4. Освітньо-професійна програма перепідготовки спеціаліста на напрямом 0501 “Економіка і підприємництво”.
5. Освітньо-професійна програма перепідготовки спеціаліста на напрямом 0502 “Менеджмент організацій”.